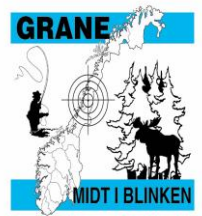
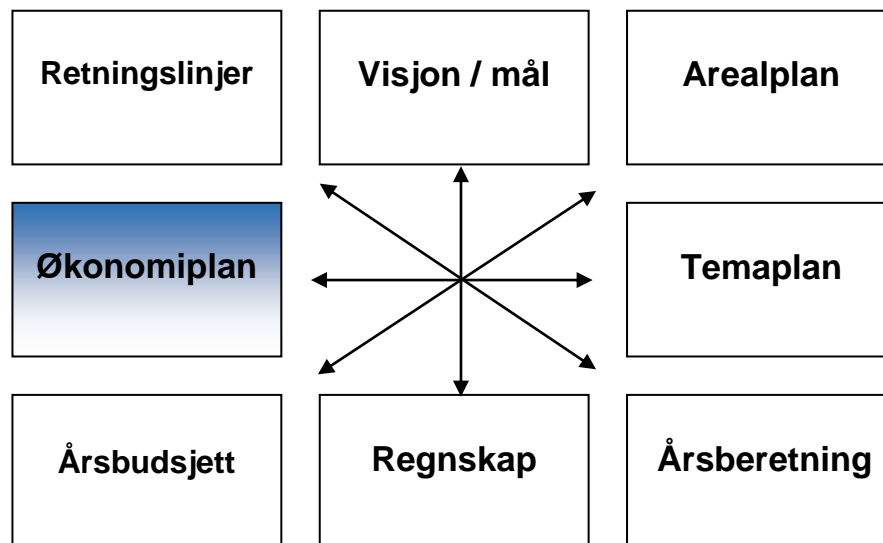

Kommuneplan for Grane Kommune

Økonomi- reglement

Innholdsfortegnelse

1. Mål for økonomireglementet	3
2. Organisasjonskart	4
3. Økonomiplan som styringsdokument	5
3.1. Årshjul for økonomiplan og budsjett	6
4. Økonomiplan og budsjett – mal og innhold	7
4.1. Driftsbudsjettet	7
4.2. Investeringsbudsjett	7
5. Årsregnskap og bokføring	8
5.1. Posterings i regnskapet	8
5.2. Årsberetning	8
5.3. Behandling av årsregnskap og årsmelding	8
6. Fond	9
6.1. Ubundne fond	9
6.2. Bundne fond	9
7. Investeringer	10
7.1. Planlegging og igangsetting av investeringsprosjekt	10
7.2. Omprioritering/tilleggsbevilgning	10
7.3. Avslutning av investeringsprosjekt.....	10
8. Rapportering	11
9. Budsjettendringer i løpet av året	12
10. Fullmakt	13
10.1. Budsjettjusteringer.....	13
10.2. Låneopptak	13
10.3. Delegert myndighet i økonomisaker	13
11. Finansielle nøkkeltall	14
11.1. Finansielle måltall for Grane kommune.....	14
Vedlegg	
Forklaringer, ord og uttrykk.	16
Nettobudsjettering	16
Fond i budsjett og regnskap	16
Retningslinjer for tildeling av startlån	16
Reglement for finans- og gjeldsforvaltning	16

1. Mål for økonomireglementet

Økonomireglementet skal beskrive hovedreglene for den økonomiske styring av kommunen sin virksomhet. Det skal klargjøre politisk og administrativt ansvar for økonomi og regnskap, herunder de retter og plikter som gjelder bruken av budsjett, endringer i budsjett, oppfølging av budsjett og delegering av myndighet. Økonomireglementet skal vedtas av kommunestyret i henhold til § 14-2 i kommunelov av 01.01.2020.

Økonomireglementet skal sikre en etisk og effektiv forvaltning av kommunens verdier i tråd med kommunestyrets planer og målsetninger.

Økonomireglementet gir en helhetlig oversikt over lokale bestemmelser for kommunens økonomiforvaltning. Det beskriver plikter og rettigheter som gjelder forbruk, endringer og oppfølging av kommunens budsjett, samt klargjør det ansvar politiske fora og administrasjonen har gjennom delegasjon av myndighet.

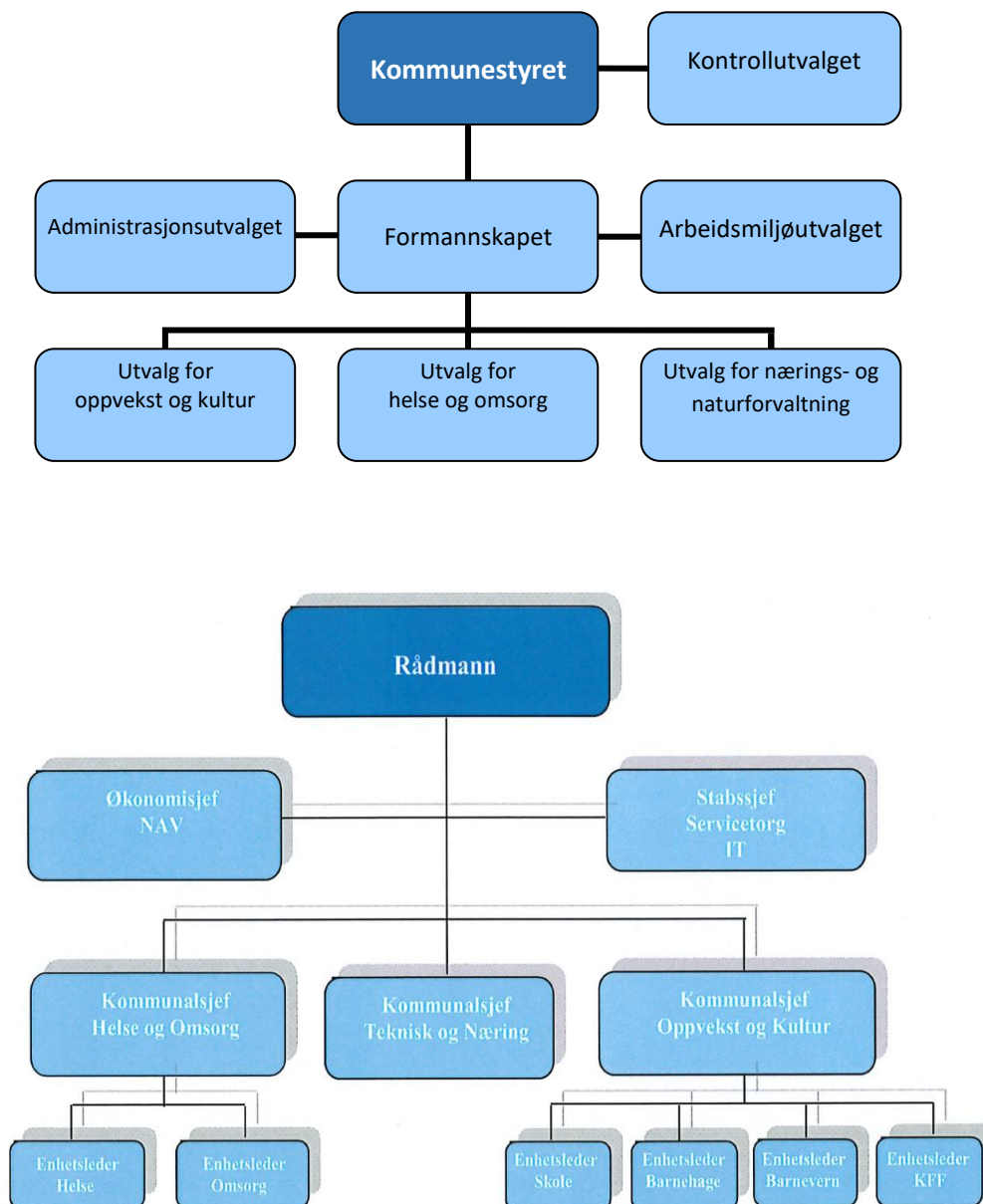
Det er i økonomireglementet lagt vekt på å få frem de formelle regler som gjelder for utøvelse av delegert myndighet, betingelser for disse, samt prinsipielle retningslinjer for økonomiforvaltningen i kommunen.

Økonomistyringen bygger på prinsippet om desentralisert styring innenfor vedtatte rammer. Dette betyr at økonomiske avgjørelser blir lagt til rett ansvarsnivå i organisasjonen ved delegering til folkevalgte organer og til Rådmannen.

Reglementet gjelder for Grane kommune.

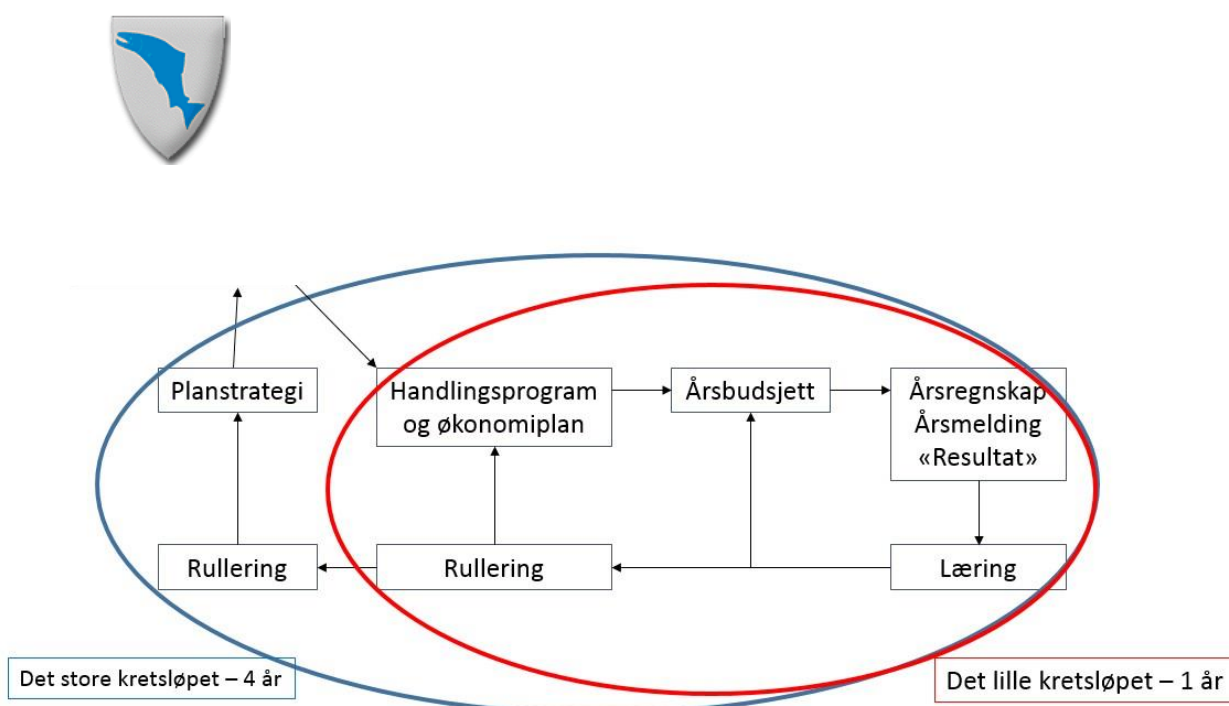
2. Organisasjonskart

Grane kommune er organisert som vist i organisasjonskartet pr januar 2020.

3. Økonomiplan som styringsdokument

Kommunen sitt plansystem består av kommuneplan, kommunedelplaner, handlingsprogram og økonomiplan med årsbudsjett. Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er kommunens overordnede styringsdokument. Samfunnsdelen tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Det danner grunnlaget for kommunens økonomiplan (handlingsdelen) og årlige budsjett. Dette illustreres i figuren:

I ny kommunelov gjeldende fra 01.01.2020 er økonomiforvaltningen omtalt i [kapittel 14](#). § 14-1 inneholder grunnleggende krav til økonomiforvaltningen:

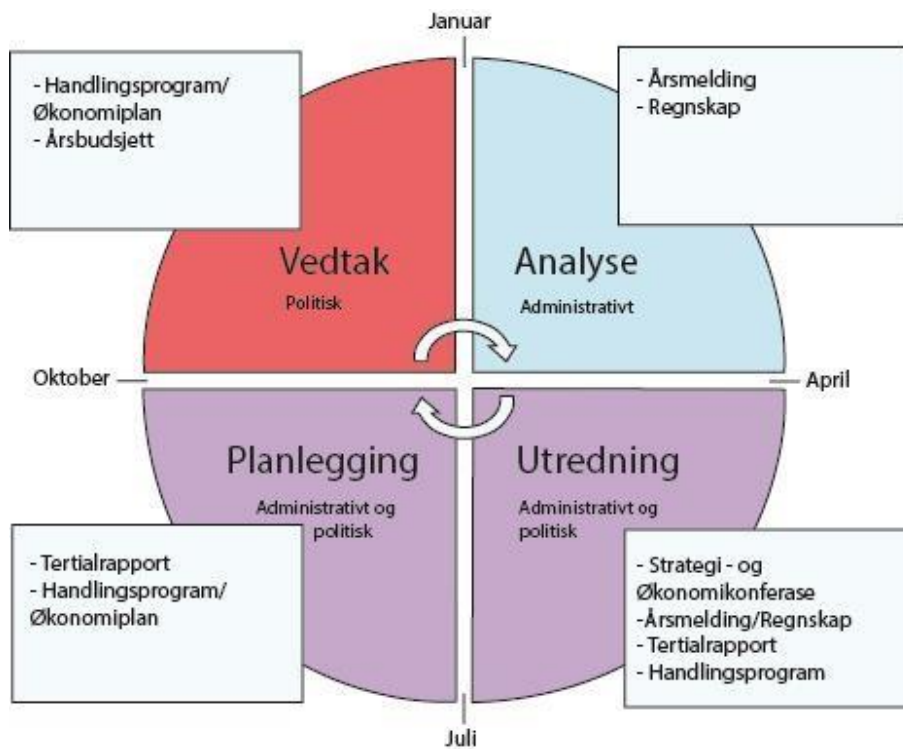
- Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.
- Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.
- Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Kommunestyret skal selv vedta økonomiplanen og årsbudsjettet jfr. kommuneloven § 14-2.

3.1. Årshjul for økonomiplan og budsjett

Formannskapet innstiller økonomiplan og årsbudsjett til vedtak for kommunestyret. Innstillingen skal ligge ute til alminnelig ettersyn i minst 14 dager. Økonomiplanen for de neste fire årene skal vedtas før årsskiftet, jfr. kommuneloven § 14-3.

For å overholde tidsfristene i kommuneloven forutsetter det en god tidsplan, eller et årshjul. Med bakgrunn i årsmelding og regnskap fra foregående år kan det gjøres en analyse basert på kommunens resultater sammenlignet med andre kommuner i landet (Kostra-analyse). På bakgrunn av analysen gjøres det en utredning og planlegging for neste års handlingsprogram og økonomiplan. Prosessen bør gjøres i samhandling mellom administrasjonen og politikere. Dette illustreres gjennom årshjul for økonomiplan for Grane kommune:

Blått felt: [Administrativ behandling](#)

Rødt felt: [Politisk behandling](#)

Lilla felt: [Samhandling administrativt og politisk](#)

4. Økonomiplan og budsjett - Mal og innhold

Økonomiplanen skal med utgangspunkt i dagens økonomiske situasjon vise:

- prioriteringer mellom mål, tjenester og oppgaver.
- prioriteringer av ressursbruk på ulike formål innenfor kommuneloven sine krav til økonomisk balanse.
- realistiske anslag på fremtidige inntekter og utgifter.

Økonomiplan og årsbudsjett skal utarbeides i henhold til pålegg i kommunelov og forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner gjeldende fra 01.01.2020.

Økonomiplanens og årsbudsjettets innhold skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp, jfr. kommuneloven § 14-4. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige. De skal bygge på vedtatt økonomiplan fra forrige periode og justeres for:

- Rammevilkår fra staten (skatt og rammetilskudd)
- Lønns- og prisvekst
- Tiltak / målsettinger for enhetene i samsvar med kommuneplanens samfunnsdel
- Eventuelle endringer i organisering, drift og investeringsplan
- Endringer i antallet stillinger (nye / omgjøringer / reduksjoner)
- Endringer i finanskostnader
- Forventet resultat i planperioden

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret og underordnede organer jfr. kommuneloven § 14-5.

I ny kommunelov § 14-9 blir skillet mellom drift og investeringsbudsjett omtalt. Driften skal bare finansieres av løpende inntekter. Det er krav om budsjettbalanse jfr. § 14-10, slik at all bruk av midler i årsbudsjettet skal ha dekning i årets tilgang på midler. Budsjettet skal dekke avsetninger som er nødvendige for en god økonomiforvaltning.

Det gis nærmere regler i [forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.](#) Innholdet i økonomiplanens driftsdel bestemmes av Forskriftens § 2-1, mens innholdet i investeringsdelen bestemmes av Forskriftens § 2-2.

4.1. Driftsbudsjettet

Rådmannen utarbeider forslag til budsjett innen hver enhet og tjeneste/funksjon definert i Kostra-veileder. Budsjettet skal settes opp i samsvar med den til enhver tid gjeldende inndeling i artskontoplan, ansvarsområde og funksjoner.

Kommunestyret vedtar driftsbudsjett på nettoramme-nivå ført på respektive etater, jamfør obligatoriske økonomiske oversikter. Endringer innenfor vedtatt budsjett kan gjøres av budsjettansvarlig innenfor nettorammen.

4.2. Investeringsbudsjett

Kommunestyret vedtar investeringsbudsjettet med oversikt over finanskostnader, jamfør obligatoriske økonomiske oversikter. Investeringene skal over tid ha en egenfinansiering som ivaretar kommunenes eller fylkeskommunenes økonomiske handleevne, jfr. kommuneloven § 14-10.

5. Årsregnskap og bokføring

Kommuner skal utarbeide følgende årsregnskap jfr. kommuneloven § 14-6:

- a) Regnskap for kommunekassen.
- b) Regnskap for hvert kommunalt foretak.
- c) Regnskap for annen virksomhet som er en del av kommunen som rettssubjekt, og som skal ha eget regnskap i medhold av lov eller forskrift.
- d) Samlet regnskap for kommunen som juridisk enhet.

Begrepet «mindreforbruk» (overskudd) har forsvunnet fra årsregnskapet. Et evt. «mindreforbruk» vil i årsavslutningen bli avsatt direkte til disposisjonsfond. Regnskapet gjøres opp i balanse. Begrepet «merforbruk» (underskudd) vil fremdeles finnes, men endring av strykingsbestemmelsene vil gjøre at disposisjonsfondet må tømmes før det blir lov å bokføre merforbruk.

Årsregnskapene skal bestå av et driftsregnskap og et investeringsregnskap, og deles inn på samme måte som årsbudsjettet. Årsregnskapene skal også bestå av et balanseregnskap og noteopplysninger.

Årsregnskapene skal føres i samsvar med god kommunal regnskapsskikk og avlegges i samsvar med gjeldende frister.

5.1. Posterings i regnskapet

Regnskapet skal føres i samsvar med den til enhver tid gjeldende inndeling i artskontoplan, ansvarsområde og funksjoner. Posterings skal skje fortløpende og uten opphold for å sikre god budsjettkontroll i medhold av budsjettforskrift.

5.2. Årsberetning

Kommuner skal utarbeide en årsberetning for den samlede virksomheten. Kommuneloven § 14-7 gir bestemmelser for innholdet. Årsberetningen skal avgis senest 31. mars.

5.3. Behandling av årsregnskap og årsmelding

Behandling og vedtak av årsregnskap og årsmelding skal følge til enhver tid gjeldende regelverk, men senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Hvert årsregnskap skal behandles samtidig med tilhørende årsberetning.

6. Fond

I kommuneregnskapet er det to typer regnskapsmessige fond, ubundne og bundne fond. I tillegg klassifiseres fond for henholdsvis driftsregnskapet og investeringsregnskapet.

6.1. Ubundne fond

Avsetning og bruk av fondsmidler til ubundne fond skal budsjetteres etter gjeldende budsjett- og regnskapsforskrifter.

Disposisjonsfond disponeres fritt av kommunestyret. Det kan kun avsettes til disposisjonsfond i driftsregnskapet. Bruk av disposisjonsfond kan regnskapsføres både i drifts- og investeringsregnskapet.

Ubundet investeringsfond er avsatte inntekter fra salg av fast eiendom eller andre anleggsmidler. Avsetning til ubundne investeringsfond regnskapsføres i samsvar med budsjettert avsetning. Kommunestyret har ikke anledning til å delegere avsetning til og bruk av ubundne investeringsfond til underordnet organ.

6.2. Bundne fond

Bundne fond omfatter avsetninger som kommunen ikke kan disponere fritt. Det ligger bindinger på midlene gjennom lov, forskrift eller avtale med giver.

Bundne driftsfond er kommunens egne fond som i henhold til lov eller forskrift er avsatt til bestemte driftsformål, eksempelvis selvkostfond, øremerkede statstilskudd, kraftfondet i Hol kommune og gavefond.

Bundne investeringsfond er avsatte midler av innbetalinger/inntekter som i henhold til lov, forskrift eller avtale er forutsatt nyttet til bestemte formål i investeringsregnskapet. Dette er for eksempel utbyggingsavtaler for infrastruktur.

7. Investeringer

7.1. Planlegging og igangsetting av investeringsprosjekt

Forslag til investeringer skal legges frem til behandling som del av handlingsplan og økonomiplan. Budsjettedtaket i kommunestyret er klarsignal for videre planlegging og igangsetting av prosjekt.

Alle investeringsutgifter skal føres i investeringsbudsjettet. Utgifter som skal føres i investeringsregnskapet må ha økonomisk levetid på minst 3 år og være på minimum kr 100.000,- eller gjeldende bestemmelser.

7.2. Omprioritering/tilleggsbevilgning

Dersom det ved gjennomføring av prosjektet viser seg at investeringen blir større enn vedtatt budsjett, skal kommunestyret få sak og en forklaring om dette. Kommunestyret skal vedta omprioritering innen investeringsbudsjettet eller tilleggsbevilgning uten rullering av budsjettet/økonomiplanen. Kommunestyret kan eventuelt øke rammene ved bruk av innlån og fondsmidler.

7.3. Avslutning av investeringsprosjekt

Prosjektregnskap skal avlegges snarest mulig etter at bygget/anlegget/prosjektet er ferdigstilt og overtatt av kommunen. Her skal og internt arbeid som administrasjonen har utført synliggjøres. Eventuelle restmidler skal disponeres, enten til omdisponering til andre investeringsprosjekter eller til nedbetaling av lånegjeld.

8. Rapportering

Rådmannen skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet (Tertialrapporter). I løpet av året skal kommunestyret behandle følgende regnskapsrapporter:

1. Tertialrapport pr. 30. april
2. Tertialrapport pr. 30. august

I tertialrapportene skal det framgå om virksomheten holdes innenfor de vedtatte budsjetttrammer. Dersom det ikke er tilfelle, må det settes i verk tiltak for å gjenvinne budsjettbalansen.

Ved tertialrapportene skal det rapporteres om finansforvaltningen i kommunen.

9. Budsjettendringer i løpet av året

Dersom det ved rapportering tilsier vesentlige budsjettavvik, skal rådmannen foreslå endringer i årsbudsjettet. Kommunestyret skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse.

Hvis årsregnskapet legges fram med et merforbruk i driftsregnskapet, skal rådmannen foreslå endringer i årets budsjett. Saken skal behandles av kommunestyret senest 30. juni.

10. Fullmakt

10.1. Budsjettjusteringer

Rådmannen har fullmakt til å justere budsjett gjennom året innenfor etatens vedtatte budsjettramme.

10.2. Låneopptak

Rådmannen har fullmakt til å inngå avtale om rentevilkår/rentebindingsperiode når vedtak om låneopptak er vedtatt gjennom årsbudsjettet, samt valg av långiver.

10.3. Delegert myndighet i økonomisaker

I [delegeringsreglementet](#) er utøvelse av delegert myndighet i økonomisaker bestemt.

Kommunestyret vedtar budsjettet på nettorammer på etatsnivå. Rådmannen har delegert myndighet til å fordele netto rammer innenfor hver etats tjenesteområde.

Rådmannen har delegert myndighet til å se under ett utgiftsposter og inntektsposter innenfor hver etats budsjettområde.

Rådmann eller kommunalsjef kan delegere anvisningsmyndighet til sine underordnede.

Delegeringen skal være skriftlig. Skjema for delegert anvisnings- og attesteringsmyndighet skal benyttes for skriftlig delegering.

11. Finansielle nøkkeltall

Ifølge ny kommunelov § 14-2 skal alle kommuner vedta finansielle måltall. Formålet med finansielle måltall er å synliggjøre hva som skal til for å ha en sunn økonomi over tid, og benytte dette som en del av beslutningsgrunnlaget i økonomi – plan – og budsjettprosessen. Fylkesmannen illustrerer dette slik i en presentasjon for administrasjon og folkevalgte:

En forståelse for status på kommunens økonomi gir forutsetning for å fatte gode beslutninger

Det bør vedtas handlingsregler for netto driftsresultat, likviditet og soliditet gjennom disposisjonsfond, samt nivå på gjeldsbelastning.

Handlingsregel 1: Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene blir brukt som et mål på kommunens økonomiske handlefrihet og hvor sunn økonomien er i kommunen. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefaler at denne indikatoren over tid bør ligge på minst 1,75 %. Målsetningen er at netto driftsresultat både i vedtak om årsbudsjett og i årsregnskapet er større enn det anbefalte 1,75 %.

Handlingsregel 2: Disposisjonsfond

Disposisjonsfondets størrelse gir et bilde av økonomiens soliditet. Statsforvalteren anbefaler et disposisjonsfond på minimum 5 % av brutto driftsinntekter. Kommuner med disposisjonsfond større enn 8 % av driftsinntektene er i den «grønne sonen». Målsetningen er å ha et disposisjonsfond som er større enn 10 % av brutto driftsinntekter.

Handlingsregel 3: Netto lånegjeld

Netto lånegjeld beskriver gjeldsbelastningen. Den defineres i KOSTRA som langsiktig gjeld fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. Statsforvalteren eller sentrale myndigheter angir ikke nivå for nøkkeltall, men anmoder om at lånegjelden holdes på et forsvarlig nivå i forhold til driftsinntektene. Telemarksforskning har i en rapport fra 2012 anbefalt at netto lånegjeld bør være maks 50-60 %. Målsetningen for netto lånegjeld er at den er mindre enn 60 % av brutto driftsinntekter.

11.1. Finansielle måltall for Grane kommune

I Grane kommune vedtas følgende nøkkeltall:

Nøkkeltall	Mål 2020-2024
Netto driftsresultat målt i forhold til brutto driftsinntekter	2 % eller høyere
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	8 % eller høyere
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	75 % eller lavere

Finansielle nøkkeltall vedtas hvert år i årsbudsjettet som eget punkt.

Vedlegg - Forklaringer, ord og uttrykk

Nettobudsjettering

Nettobudsjettering er mest vanlig. Det betyr kommunestyret at tildeler et budsjett til rådmannen for hver etat. Hvis gebyrinntektene øker i tjenesten, kan rådmannen disponere de. Hvis inntektene derimot uteblir, må rådmannen redusere utgiftene for å dekke tapet.

Fond i budsjett og regnskap

I kommuneregnskapet er det to typer regnskapsmessige fond, ubundne og bundne fond. I tillegg klassifiseres fond for henholdsvis driftsregnskapet og investeringsregnskapet.

Ubundne fond

Ubundne fond i driftsregnskapet (disposisjonsfond) er fond som er bygget opp gjennom kommunenes frie inntekter eller andre inntekter hvor det i medhold av lov, tilsagn eller avtale ikke er satt bindinger til bruken. Avsetning til denne type fond kan typisk skje ved at en enhet ikke har anvendt alle budsjettmidlene eller har hatt større driftsinntekter enn budsjettert og ønsker å holde av disse til en senere periode. Før avsetning må det være fattet et kommunestyrevedtak på avsetningen. Denne sparingen må skje gjennom avsetning til disposisjonsfond. Kommunestyret kan fritt disponere disse fondene, både til drift og investeringer. Mindreforbruk i regnskap kan også kommunestyret vedta å avsette på disposisjonsfondet.

Avsetninger til ubundne investeringsfond vil først og fremst komme fra inntekter ved salg av fast eiendom, mottatte avdrag på utlån av egne midler, samt inntekter fra aksjer og salg av andeler. Denne type inntekter kan kun benyttes til investeringer.

Budne fond

Bundne fond omfatter avsetninger som kommunestyret ikke kan disponere fritt. Det må ligge bindinger på midlene gjennom lov, forskrift eller avtale med giver for at disse skal kunne avsettes til bundne fond. Kommunestyret kan altså ikke på eget initiativ opprette bundne fond.

Bundne driftsfond omfatter i første rekke overskudd på selvkosttjenester der loven kun tillater kostnadsdekning, og øremerkede driftstilskudd inntil midlene fullt ut har blitt benyttet til formålet. Selvkostfondets funksjon er å handtere svingninger i inntekter og kostnader, slik at gebyrene kan holdes på et mer stabilt nivå.

Bundne investeringsfond omhandler utbyggingsavtaler, avtaler om justeringsrett for merverdiavgift og tapsfond for startlån.